

Подвиг героїв Крут

29 січня 2022- 104 річниця історичного бою під Крутами. 1918 року молоді захисники УНР власною кров'ю вписали нову сторінку в історію українського визвольного руху.



Бій під Крутами є епізодом радянсько-української війни, яка розпочалася наприкінці грудня 1917 року. Більшовики встановили владу на більшій частині Сходу України та почали наступ на Київ. І з проголошенням у Харкові Української Радянської Республіки з Росії почала надходити допомога більшовицьким силам в Україні.

Під командуванням Антонова-Овсієнка 20-30 тисяч більшовиків прямували на Київ залізницею Харків-Полтава-Київ, а з північного сходу у напрямку Курськ-Бахмач-Київ наступав загін Муравйова. Наступаючі більшовицькі частини грабували українські міста і села.

Захищати столицю було нікому.

15-тисячна армія, яку на той момент мала УНР, була розчарована у політиці Центральної Ради, мали місце серйозні прорахунки у військовій сфері *В цих умовах стати на захист Києва були здатні, мабуть, лише гімназисти та студенти.*

Звернення до українського студентства

Прийшов грізний час для нашої Батьківщини. Як чорна гайворонь обсіла нашу Україну російсько-більшовицька грабіжницька орда, котра майже щодня робить у нас нові захвати, і Україна, одрізана звідусіль, може врешті опинитись в дуже скрутному стані. В цей час Українська фракція центру Університету Св. Володимира кличе студентів-українців усіх вищих шкіл негайно прийти на підмогу своєму краю і народові, одностайно ставши під прапор борців за волю України проти напасників. Треба за всяку ціну спинити отой похід, який може призвести Україну до страшної руїни і довговічного занепаду. Хай кожен студент-українець пам'ятає, що в цей час злочинно бути байдужим. Треба кинути на цей час науку та буденну працю і одною дружньою лавою, стати на оборону прав українського народу.

Записуйтеся до Куреня Січових Стрільців, який формується із студентів Університету Св. Володимира та Українського Народного Університету, звідки, мабуть, ми будемо розподілені серед декотрих українських військових частин, для піднесення культурно-національної свідомості та відваги. Запис приймається в Педагогічному музеї щодня (вдень).

Українська фракція центру Університету Св. Володимира.

Студенти на станції Крути. Фото незадовго до бою



Тренування добровольців тривали не більше тижня, до 26 січня. Вранці 28 січня сотні студентського куреня прибули на залізничну станцію Крути (за 130 кілометрів від Києва - між Бахмачем та Ніжином) та почали рити окопи, займаючи позиції.

29 січня відбувся бій.

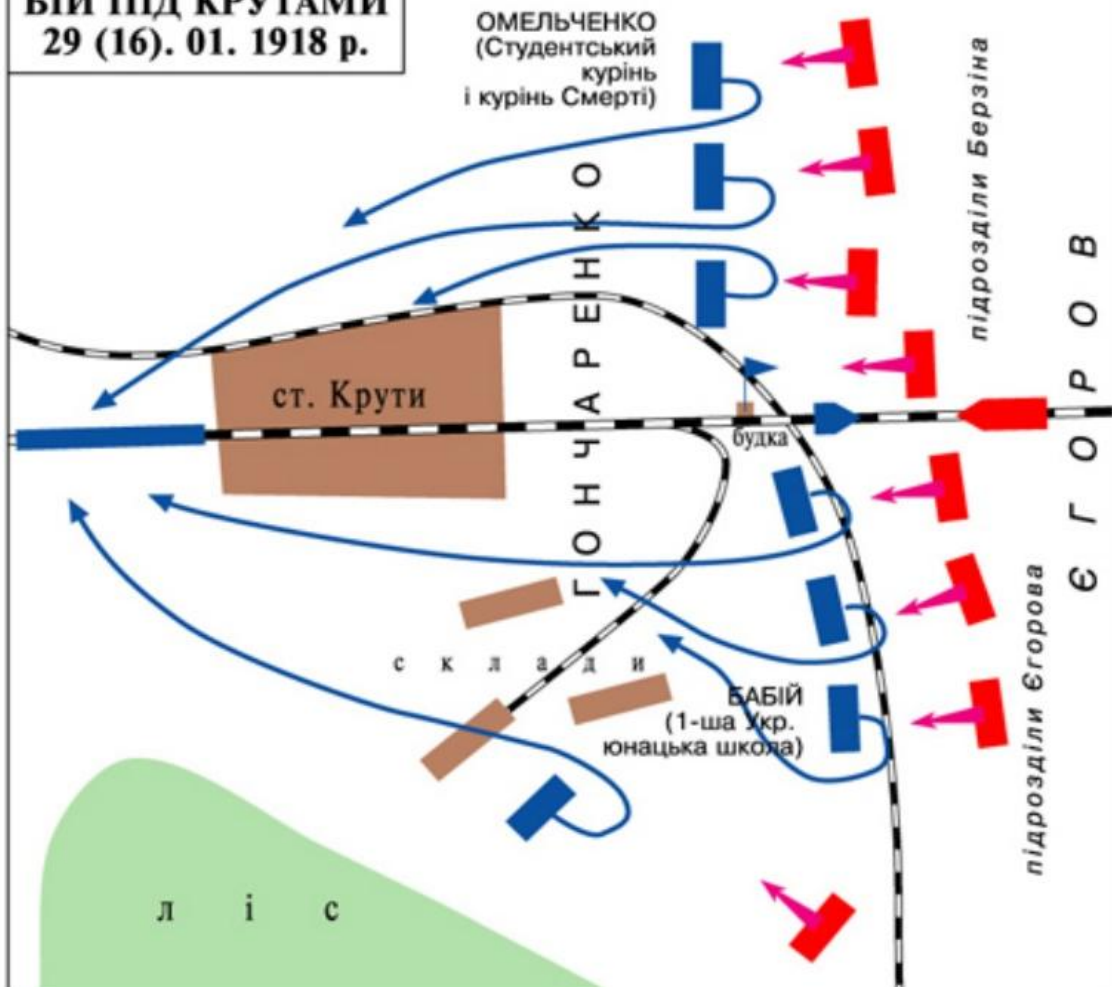
Українські сили під командуванням сотника Аверкія Гончаренка нараховували близько 1000 осіб та склалися з старшин та курсантів старших курсів 1-ої Київської військової школи ім. Б.Хмельницького, що мали бойовий досвід, набутий на фронтах Першої світової війни, 115–130 осіб першої сотні Студентського куреня та були озброєні 16 кулеметами та залізничною платформою з гарматою. До них приєдналися добровольці з Вільного козацтва («Курінь смерті»). Перша сотня Студентського куреня складалася із студентів Київського університету Св. Володимира, Українського народного університету та учнів старших класів гімназії ім. Кирило-Мефодіївського братства Києва.

Командир – старшина Андрій Омельченко.

Більшовицькі сили в районі Крут нараховували близько 6 тис. солдатів та балтійських матросів.



БІЙ ПІД КРУТАМИ
29 (16). 01. 1918 р.



Війська УНР



Більшовицькі війська



**Схема
бою
виконана
сотником
С.Горячк
ом**

У запеклому п'ятигодинному бою захисники понесли значні втрати, але змогли відбити перші атаки ворога. Аж ось почали закінчуватись патрони, замовкла і гармата, відстрілявши весь боєзапас. Омельченко запросив підтримки, але штаб не відповів. Як з'ясувалося потім, штабісти кинули бійців напризволяще, втікаючи на потязі до Києва. Так поспішали, що навіть забули відчепити вагони з боєкомплектom... В цій ситуації юнкери та студенти почали відступати. У бійців Омельченка позаду була відкрита місцевість, тож старшина прийняв рішення багнетною атакою деморалізувати ворога, щоб мати змогу відступити з меншими втратами. Зіткнувшись в рукопашному бою з професійними військовими, крутяни понесли великі втрати, загинув і старшина Омельченко. Тільки резерв, який вчасно прийшов на допомогу, зашкодив більшовикам взяти бійців у полон.

Картина Леоніда Перфецького "Бій під Крутами".



Приблизно о 17 годині розрізнені частини захисників зібралися разом. З'ясувалося, що немає однієї чоти. Розвідувальний загін, приблизно 30 бійців, загубив орієнтир та потрапив у полон. Більшовики жорстоко знущалися над полоненими, потім всіх розстріляли. Ідучи на страту, Григорій Піпський, учень сьомого класу, почав співати «Ще не вмерла Україна», решта хлопців його підтримали. Так закінчилася битва під Крутами.

**Картина
Олександра Климка
«Бій під Крутами»**



Бій під Крутами, має історичне значення, Більшовицькі війська не мали змоги наступати 4 дні після бою. За цей час українські воїни здійснили відступ, підриваючи мости та колії. Внаслідок цього війська Муравйова вже не мали можливості перевозити боєприпаси залізницею. Ці чотири дні після бою стали також вирішальними для української дипломатії, аби домогтися укладання Брест-Литовського миру, що de-facto означало міжнародне визнання української незалежності

ЗНАЧЕННЯ БРЕСТСЬКОГО ДОГОВОРУ

- 1. Це перший мирний договір у ході Першої світової війни, вагомий крок на шляху її припинення.
- 2. Україна одержала визнання на міжнародній арені.
- 3. Україна одержала можливість продовжувати процес державотворення.
- 4. Договір забезпечив установадження дипломатичних відносин УНР з центральними державами.

29 січня 1918

добровольці стримали
наступ більшовиків на Київ



Сміливість та жертовність крутянців зробила їх прикладом для майбутніх поколінь захисників України. З ними порівнюють захисників Донецького аеропорту в нинішній російсько-українській війні. Героїв Крут часто називають «першими кіборгами».

У березні 1918 року з поверненням уряду УНР до Києва за рішенням Центральної Ради від 19 березня 1918 року було вирішено урочисто перепоховати полеглих студентів на Аскольдовій могилі у Києві. Тіла 27 вояків-студентів було перевезено до Києва, де відбулася громадська жалоба і поховання.

**Урочисте
перепоховання
студентів у
Києві у березні
1918 року**

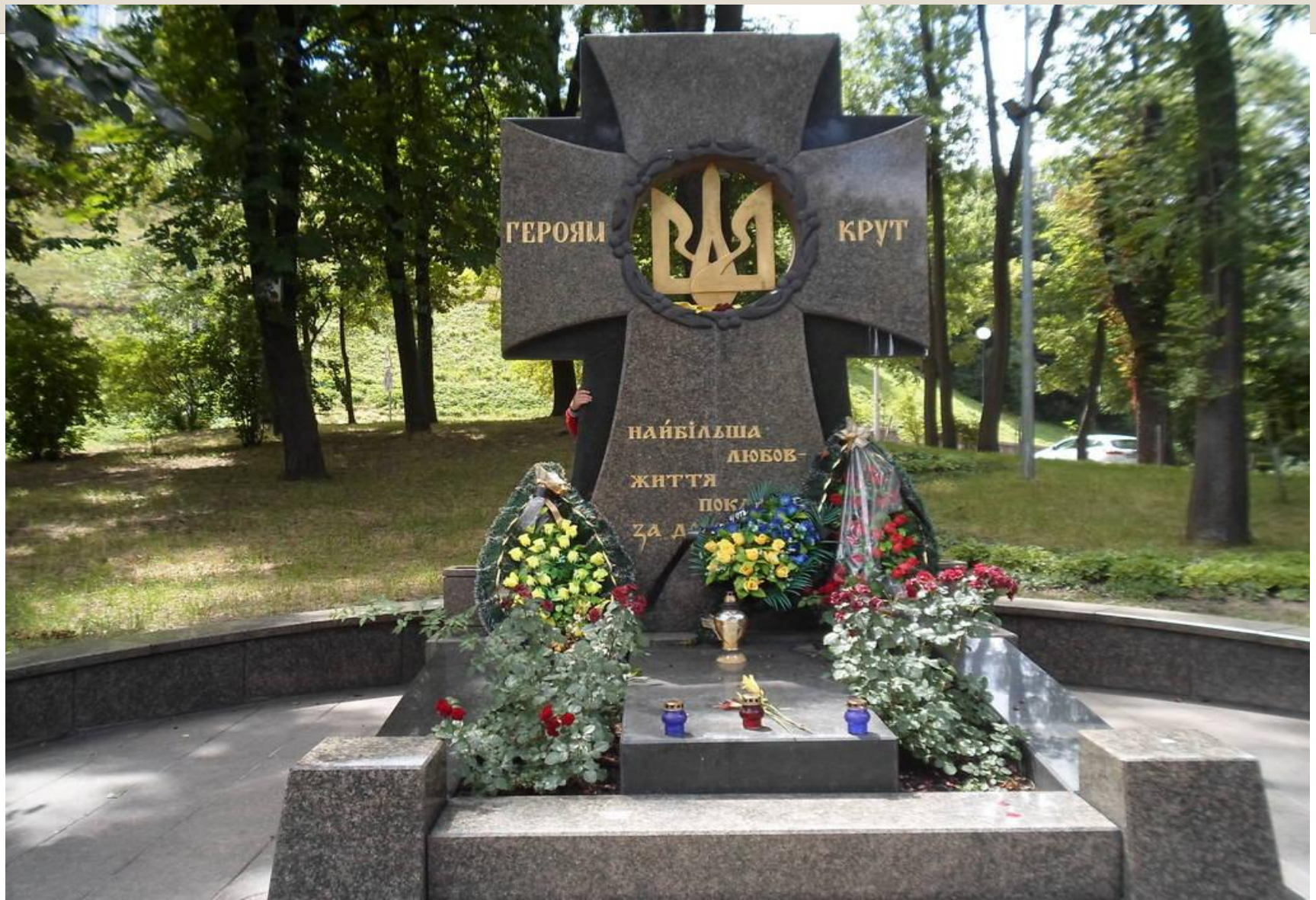


Пам'яті тридцяти



На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять мучнів-українців,
Славних молодих...
На Аскольдовій могилі
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.
На кого посміла знятись
Зрадника рука?
Квітне сонце, — грає вітер
І Дніпро-ріка... На кого завзявся Каїн?
Боже, покарай!
Понад все вони любили
Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих.
На Аскольдовій Могилі
Поховали їх.

Павло Тичина, 1918 рік



У 2012 році на Аскольдовій могилі замінили дерев'яний хрест на «Козацький хрест», виготовлений із каменю .



Станція Крути.

Символічна могила і сучасний меморіал загиблим студентам у вигляді колони Червоного корпусу Київського університету



2018 року у день роковин бою під Крутами, відбулася прем'єра фільму "Крути 1918"

